

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

VIDURINIO UGDYMO ETIKOS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJŲ PROJEKTAS

Įgyvendinimo rekomendacijų projektą rengė

Rasa Aškinytė, dr. Sigita Šilingaitė, dr. Lina Vidauskytė

TURINYS

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.	1
2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.	4
2.1. III gimnazijos klasė	
2.2. IV gimnazijos klasė	
Ilgalaikis planas	10
3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.	16
4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.	17
5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.2.	18
5.1. III gimnazijos klasė	
5.2. IV gimnazijos klasė	

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.

Esminiai etikos programos pokyčiai

Ko siekiama?

Programa orientuota į **kompetencijų** ugdymą.

Tikimasi į kompetencijas orientuoto, aktyvaus, kūrybiško ugdymosi proceso.

Programa papildyta **kompetencijų** raiškos dalykų aprašais, pasiekimų sritys pakoreguotos, remiantis kompetencijų aprašais.

Nauja virtualumo sritis (A4, B4, C4, D4)

Tikimasi, kad stiprės mokinių įgūdžiai dirbant ir planuojant veikimo laiką virtualioje erdvėje.

Vertybinės nuostatos

orientuotos į gebėjimą reflektuoti, kelti klausimus, diskutuoti apie virtualios erdvės svarbą, naudą ir žalą kasdieniniame gyvenime bei laiko planavimo įgūdžius.

Pasiekimų sritys:

- Aš-asmuo
- Aš-Tu
- Aš-Mes
- Aš-tai

Tikimasi aukštesnių mokinių pasiekimų, nuoseklesnio mokymosi proceso, dermės su pagrindiniu ugdymu.

Pasiekimų sritys:

- pasiekimų sritys papildytos naujais pasiekimais

(A4, B4, C4, D1, D2, D3, D4)

Ugdymo turinys

Ugdymo turinyje nagrinėjamos bendražmogiški etiniai klausimai, savęs pažinimas, santykio kūrimas su Kitu bei, apskritai, su pasauliu, su aplinka, su gamta.

Tikimasi sąmoningesnio santykio su gamta ugdymosi, tvaresnio vartojimo įgūdžių stiprinimo.

Ugdymo turinys

Ekologijos temos išryškinimas:

- ugdomi praktiniai tvaresnio vartojimo įgūdžiai (D3);
- ekologijos tema analizuojama per medijas (dokumentiniai filmai, reklamos, laidos, fotografija ir pan.) (D4).
- ekologijos tema aptariama nuo konkrečių veiksmų analizavimo

		(pagrindinėse klasėse) iki globalių problemų sprendimų ieškojimo (VU).
Išskirti mokinių pasiekimų keturių lygių požymiai , juose išskirta žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos.	<i>Tikimasi, jog bus sąmoningai ugdomi ir vertinami visi mokinių gebėjimai.</i>	Išskiriami mokinių pasiekimų keturių lygių požymiai , akcentuojami aukštesnieji mąstymo pasiekimai. Tokiu būdu siekiama aiškios vertinimo sistemos, vertinimo aiškumo mokiniams bei mokytojams.

Etikos dalyko naujas turinys papildytas virtualumo ir aplinkosaugos (santykis su augmenija ir gyvūnija) temomis, per kurias yra ugdomos kompetencijos - pažinimo, komunikacinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kultūrinė, pilietiškumo, kūrybiškumo ir skaitmeninė.

Pagal ugdomas kompetencijas yra suformuotas ir ugdymo turinys - tai aiškiai matosi ne tik iš atskirų temų, bet ir pasiekimų aprašo (jis suformuotas naujai, lyginant su 2008 m. programa).

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija ugdoma naujai papildytu ir akcentuotu turiniu, kur ryškiai išskirta Kito kaip artimo ir svetimo tema. Tačiau ši tema apima ir pilietiškumo kompetencijos ugdymą (naujų asmenų priėmimas į pilietinę bendruomenę). Moralės prasme tai yra labai svarbūs segmentai.

Komunikacijos kompetencija ugdoma ne tik per tradicinį etinį turinį (bendravimas su savais ir tolimais šeimos, bendruomenės nariais), bet ir virtualią komunikaciją (socialiniai tinklai, nuotolinis mokymasis). Komunikavimo kompetencija etikoje apima ir gebėjimo *sutarti* ugdymą.

Virtualumo temoje siūloma plačiai derinti technologinių aspektų aptarimą su etiniais aspektais. Sykiu siūloma reflektuoti įvykusį technologinį (skaitmeninį) pokytį (čia labai svarbus vizualinis aspektas, kuris veikia kognityvinius gebėjimus, kultūrinį tapatumą, etinį jautrumą, pilietiškumą ir net savivoką) ir jo nepainioti su senuoju, tradiciniu komunikacijos (rašytinė komunikacija, kuri mokyklose dar dominuoja kaip tekstų rašymas ir analizė) būdu. Taip pat, programa orientuota į atvirumą

technologijoms, kurios konstituota žmogaus buvimą pasaulyje, bet, sykiu, suprasti kaip veikia naujosios technologijos ir kuo jos skiriasi nuo senųjų. Konkrečios išvalgos į virtualybės aspektus suteikia etikos programai papildomų aspektų, ugdant įvairias kompetencijas.

Aplinkosaugos tema turi būti nagrinėjama pasitelkus konkrečias ekologines veiklas ir jų patirtis (konkretūs sprendimai ekologijos srityje, savanorystė gyvūno priežiūros, gamtos apsaugos srityse ir pan.). Tai atsakomybės etikos sritis, kuri apima tokias ugdomas kompetencijas kaip - skaitmeninė (aplinkosauginių temų raiška virtualybėje), kultūrinė (tiek plačios, tiek individualios kultūros prasme), komunikacijos ir pilietiškumo.

Ugdymo metodai siūlomi tokie:

- platesnio konteksto tyrinėjimas;
- problemos tyrinėjimas iš įvairių perspektyvų;
- diskusija, argumentų formavimas;
- savirefleksija, savistabos dienoraščio rašymas (raštu arba fiksavimas kitais, pavyzdžiui, vizualiais, būdais);
- vaizdinės ir rašytinės medžiagos analizė;
- įvairios kūrybinės užduotys;
- projektinės, bendradarbiauti skatinančios veiklos;
- sąvokų (raktinių sąvokų, kaip pamatinių supratimo sąlygų) kūrimas ir jų taikymas įvairiuose kontekstuose;
- teorijos išbandymas praktikoje (socialinių eksperimentų kūrimas ir įgyvendinimas, praktiniai tyrinėjimai, socialinės, pilietinės iniciatyvos);
- žinių perdavimas kitiems, jaunesniems mokiniams.

2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.

Siūloma vidurinio ugdymo etikos pamokose analizuoti filosofinius tekstus ar jų ištraukas, o medžiagai įtvirtinti - pasitelkti diskusijos metodą, kuris lavintų sakininės kalbos gebėjimus, bei patį diskusijos vedimo meną. Diskusijai siūloma rengtis nuosekliai: tirti ne tik problemą, bet ir platesnius kontekstus, analizuoti įvairias idėjas. Siūloma rašyti rašto darbus (filosofinius esė, brandos darbą), kurti projektus, kurti skaitmeninį turinį, tiriamiesiems darbams bei atsiskaitymams naudoti įvairias medijas.

Nors filosofinių tekstų studijavimas dažniausiai yra individuali veikla, tačiau mokytojas, -a turėtų suplanuoti ir darbo grupėse, diskusijų. Visi mokiniai turėtų išbandyti kuo įvairesnes veiklas, kuriose būtų sukuriama galimybė mokiniui išbandyti save įvairiose "pareigose". Tarkime, lyderio savybių neturintis mokinys turėtų pabandyti vadovauti bendram projektui (jei reikia, su mokytojo, -os pagalba), diskusijai, ar kitos grupinės užduoties atlikimui.

Tiek individualios, tiek kolektyvinės veiklos leidžia reikštis individualiems gebėjimams ir ugdyti bendrąsias kompetencijas. Mokytojo, -os vedami mokiniai turėtų mokytis tiek individualiai, tiek kartu, taip įtvirtinant ir plėtojant filosofinės etikos idėjas, filosofinius tekstus skaitant įgytas žinias.

Per kolektyvinės ir individualias veiklas filosofijos pamokose yra ugdomos kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikacijos, pažinimo ir socialinė, emocinė bei savisaugos kompetencijos.

Siūloma nuolat stebėti mokinių pažangą, ją fiksuoti tarpiniais atsiskaitymais, kaupiamaisiais balais, savišivertinimo metodais, refleksijomis (pačios refleksijos neturėtų būti vertinamos, tačiau turėtų tapti būtina mokymosi proceso dalimi).

11–12 klasės

Savaitė	Pasiekimo sritis ir ugdoma kompetencija	Veikla/Pavyzdys	Integraciniai ryšiai

<p>1 savaitė</p>	<p>D1 Aš ir augmenija</p> <p>Koks mano santykis su augmenija?</p> <p>Kompetencijos:</p> <p><u>Pažinimo:</u> susižinęs su augalija kaip „superorganizmu“ (o ne atskirais augalais kaip objektais) ugdysis gebėjimą numatyti žmogiškosios veiklos pasekmes augalijai.</p> <p><u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos:</u> suvoks, kad augalai yra būtini fizinei ir dvasinei žmogaus sveikatai. Mokysis be perdėto nerimo, išlaikant balansą rūpintis augalais ir savo žmogiškųjų poreikių tenkinimu.</p> <p><u>Kūrybiškumo:</u> mokiniai skatinami veiklų metu susiformuotą nuomonę išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma (ese, poezija, vizualiai ir t.t.). Skirtingų išraiškos formų panaudojimas padeda visapusiškiau apžvelgti nagrinėjamą problemą.</p> <p><u>Pilietiškumo:</u> mokiniai ugdysis savo požiūrį į augaliją bei jos išsaugojimą, gebės pastebėti augalų apsaugos pažeidimus savo aplinkoje, prisidėti prie pilietinių iniciatyvų.</p> <p><u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdysis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išklauso, aiškiai savo minčių dėstyti,</p>	<p><i>Filosofinio teksto analizė, minčių koncentravimas, idėjų išsakymas, argumentavimas- kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti, visumos ir dalies ryšio suvokimas, kūrybiškumo lavinimas.</i></p> <p>Galimos veiklos pavyzdys: mokiniam siūloma perskaityti tekstą, jį išanalizuoti, išsakyti savo nuomonę, susieti teksto problematiką su šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, medijų bei kitų šaltinių. Mokiniai skatinami pažvelgti į augaliją kaip į „superorganizmą“, ieškoti balanso tarp rūpinimosi augalais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo.</p> <p>Antrojoje veiklų dalyje mokiniam siūloma remiantis teksto citatomis parašyti ese ar sukurti bet koki kitą projektą (sukurti ir eilėrašį, ar nupiešti, nutapyti ar savo idėją išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma).</p>	<p>Aplinkos tvarumas, Tvarūs miestai ir gyvenvietės</p>
-------------------------	--	--	---

	<p>argumentavimo/ kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.</p>		
--	---	--	--

<p>2 savaitė</p>	<p>D2 Aš ir gyvūnija</p> <p>Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas?</p> <p>Kompetencijos:</p> <p><u>Pažinimo:</u> susižįsta su organizacijos „Tušti narvai“ ir panašių organizacijų pasaulyje veikla.</p> <p><u>Pilietiškumo:</u> mokiniai ugdytis savo požiūrį į gyvūnų auginimą narvuose, nelegalų naminių gyvūnų veisimą, gebės pastebėti gyvūnų apsaugos pažeidimus savo aplinkoje, prisidėti prie pilietinių iniciatyvų.</p> <p><u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdytis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išklausymo, aiškaus savo minčių dėstymo, argumentavimo/ kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.</p>	<p><i>Teksto ir informacijos analizė, minčių koncentravimas, idėjų išsakymas, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklaudyti kitus, susitarti, visumos ir dalies ryšio suvokimas.</i></p> <p>Galimos veiklos pavyzdys: mokiniams siūloma susipažinti su organizacijos „Tušti narvai“ idėjomis ir veikla. Tuomet skaitomas ir analizuojamas straipsnis, diskutuojama, kas atsakingas už nelegalų naminių gyvūnų veisimą – pardavėjai ar pirkėjai. Aptariama, ką mokiniai galėtų padaryti ar ko nedaryti, kad būtų užtikrinamos gyvūnų teisės, bei kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi gyvūnais ir žmoniškųjų poreikių tenkinimo.</p>	<p>Aplinkos tvarumas</p>
-------------------------	--	---	--------------------------

<p>3 savaitė</p>	<p>D3 Aš ir ekologija</p> <p>Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo?</p> <p>Kompetencijos:</p> <p><u>Pažinimo:</u> mokiniai susipažins su naujomis sąvokomis (antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbiocentrinis, solastalgija), ugdysis suvokimą kaip pasikeitusi paradigma keičia žmogiškosios veiklos pobūdį.</p> <p><u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvenamosios:</u> mokiniai ugdysis suvokimą, kad darnios ekosistemos išsaugojimas yra neišvengiamas norint gyventi sveikai ir saugiai, ir kad už tai atsakingas kiekvienas iš mūsų. Taip pat mokysis neperdegti emociškai, išlaikyti balansą tarp rūpesčio ekosistema ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo.</p> <p><u>Pilietiškumo:</u> ugdomas gebėjimas suvokti priežasties ir pasekmės ryšį, savo veiksmų įtaką gamtai bei kitiems žmonėms.</p> <p><u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdysis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išklauso, aiškiai savo minčių dėstymo, argumentavimo/</p>	<p><i>Teksto ir informacijos analizė, minčių koncentravimas, pasidalinimas patirtimis, idėjų išsakymas, diskusija, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti,</i></p> <p>Galimos veiklos pavyzdys: Mokiniai supažindinami su sąvokomis antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbiocentrinis, solastalgija (išsiaiškina sąvokas patys arba su mokytojos,-jo pagalba). Siūloma perskaityti interviu ir susipažinti su rūpesčio etikos principais ekologijos srityje. Mokiniai kviečiami refleksijai, ar jie kasdieninėje veikloje vadovaujasi rūpesčio etikos principais, kaip jie asmeniškai galėtų labiau prisidėti prie ekosistemos išsaugojimo, tuo pat metu išlaikant balansą tarp rūpesčio ekosistema ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo.</p>	<p>Aplinkos tvarumas</p>
------------------	--	--	--------------------------

	kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.		
--	--	--	--

<p>4 savaitė</p>	<p>D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje</p> <p>Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms?</p> <p>Kompetencijos:</p> <p><u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos:</u> darnios ekosistemos išsaugojimas yra neišvengiamas norint gyventi sveikai ir saugiai. Kurdami įrašus ekologine tematika virtualioje erdvėje mokiniai didins tiek savo, tiek galimų skaitytojų sąmoningumą emociškai ir fiziškai saugios aplinkos kūrimo. Diskutuodami ir atsakydami į komentarus mokysis kursis emociškai sveiką aplinką virtualioje erdvėje.</p> <p><u>Pilietiškumo:</u> dalinimais idėjomis virtualioje erdvėje gali paskatinti kitus susimąstyti, įgyvendinti panašias aplinkosaugines idėjas.</p> <p><u>Kūrybiškumo:</u> įrašai virtualioje erdvėje reikalauja ne tik kognityvinių gebėjimų. Mokiniai mokysis įrašą pateikti patrauklia (tiek intelektualiai, tiek estetiškai) forma.</p> <p><u>Komunikavimo:</u> dirbdami grupėse mokiniai ugdytis kalbinius, sklandaus bendravimo (išklauso, aiškiai savo minčių dėstymo, argumentavimo/kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.</p>	<p><i>Apibendrinimas, esmės išskyrimas, idėjų išsakymas, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklaustyti kitus, susitarti, kūrybiškumo lavinimas.</i></p> <p>Galimos veiklos pavyzdys: mokiniams siūloma padiskutuoti, ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms, prašoma pateikti teigiamos ir neigiamos įtakos pavyzdžių. Mokiniai kviečiami refleksijai, ar jų asmeninė veikla internetinėje erdvėje yra <i>pro</i> ar <i>anti</i> ekologiška.</p> <p>Antrojoje veiklų dalyje dirbant nedidelėse grupelėse siūloma sukurti ir pasirinktoje internetinėje platformoje paskelbti ekologines problemas nagrinėjančią įrašą. (remiantis idėjomis, kurias aptarėte ankstesnėse pamokose, šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių). Įrašą siūloma iliustruoti pačių sukurta ar parinkta vaizdine medžiaga.</p>	<p>Aplinkos tvarumas, Pažangios technologijos ir inovacijos</p>
------------------	--	---	---

Ilgalaikis planas

III gimnazijos klasė

EIL. NR.	MOKYMOSI SRITIS	NUMATOMOS VALANDOS
1.	<p>Ko mokysimės šiais metais?</p> <p>Supažindinimas su etikos programa, III gimnazijos klasės mokymosi turiniu, pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo kriterijais.</p>	1
2.	<p>32.1.1. Pažįsta savo unikalumą. Mano unikalumas ir jo svarba asmeniniame bei socialiniame gyvenime. Ar kuriant santykius su kitais norisi, kad kiti prisitaikytų prie manęs, ar pats (-i) labiau taikaisi prie kitų? Kokia pozicija būtų teisinga? Kaip manasis Aš kinta santykiuose su kitais?</p>	2
3.	<p>32.1.2. Pažįsta savo jausmus. Aš ir mano nuotaika (vok. <i>Stimmung</i> kaip pamatinė ontologinė kategorija). Kaip mano “Aš” ir pasaulis man atsiveria (yra duotas ar Aš duotas pasauliui) per nuotaiką (nerimą, pyktį, skausmą, laimę, džiaugsmą, laukimą, nuobodulį ir t.t.)? Kaip tada suprantu save ir pasaulį?</p>	2
4.	<p>32.1.3. Rūpestis dėl savęs ir kitų. Egoistinis šių laikų individualizmas ir “buvimas-su” (su kitais). Stoikų filosofijos pagrindiniai akcentai (pirma rūpinuosi kitais, o tik paskui savimi) ir kaip tai dera su buvimu kartu?</p>	2
5.	<p>32.1.4. Aš ir virtualumas. Mano unikalumas ir šiuolaikinės technologijos. Tapatybių virtualumas ir performatyvumas. Kaip technologijos (profilis socialiniame tinkle ar pan.) formuoja mano tikrąją tapatybę? Ar žiūriu kritiškai į tokias virtualias tapatybes? Ar nėra taip, kad mano tapatybė visada yra kintanti (augu, pakeičiu gyvenamą vietą, užsiimu vis kita veikla)?</p>	2

6.	32.2.1. Kitas kaip draugas. Draugystė asmeniniame gyvenime ir jos vertinimas šiuolaikinėje kultūroje. Kuo nepotizmas (šėimos narių ir giminaičių protegavimas) bei romėniškas “klientelos” (klientai) reiškiny s skiriasi nuo draugystės? Ar tokie reiškiniai kenkia draugystės sampratai visuomenėje?	2
7.	32.2.2. Kitas kaip artimas. Atsivėrimas Kitam kaip pamatinė etinė bei fenomenologinė procedūra. Kaip Kitas atsiveria man? Ar galiu jį apžiūrėti kaip daiktą? Ar dažnai Kitą paverčiame objektu? Ar teko pačiam (-iai) pasijausti objektu (pvz., sužinau, kad esu apkalbėtas už akių)?	2
8.	32.2.3. Kitas kaip svetimas. Svetimas asmens ir bendruomenės gyvenime. Kada jaučiamas susvetimėjimas Kitų ir pasaulio atžvilgiu? Kaip Svetimas yra duotas mano prasmų horizonte? Kaip galima įveikti susvetimėjimo jausmą? Kada atsiranda šis jausmas? Kokiose situacijose teko susidurti su susvetimėjimo jausmu? Ar A. Kamiu romanas “Svetimas” gali mums ką nors šiuo klausimu paaiškinti?	2
9.	32.2.4. Virtualus Kitas. Virtualaus Kito ontologinis statusas. Ar jis panašus į vaiduoklį – “nei gyvas, nei miręs”? Koks mano santykis su tokiomis Kitybėmis? Ar dar jaučiu skirtumą tarp tikro Kito ir virtualus Kito?	2
10	32.3.1. Aš ir šeima. Meilė kaip tarpasmeninių santykių poroje pagrindas. Kaip apie meilę svarsto filosofijos klasikai bei psichoanalitikai? Kaip iš filosofinės perspektyvos nagrinėti vyro ir moters santykių problemą? Kaip meilė išaukština žmogaus orumą ir gyvenimo vertę? Kaip nagrinėjama artimo meilės samprata krikščioniškoje filosofijoje? Meilės esmė ir jos rūšys, visuotinės meilės galimybė, meilės permainingumo, netikrumo problemos?	1
11.	32.3.2. Aš ir draugai. Atsakomybė kaip draugystės santykio pagrindas. Kaip draugystės ir bičiulystės vertė kito nuo antikos, Rytų iki moderniosios Vakarų filosofijos? Kokiose	1

	situacijose tarp draugų atsiranda kaltės ir atsakomybės suvokimas?	
12.	32.3.3. Aš ir bendruomenė. Kaip suderinti individo poreikius ir visuomenės gerovę? Kokios etinės dilemos kyla siekiant suderinti individo poreikius ir visuomenės gerovę? Ką antikos, Viduramžių, Naujųjų laikų ir XX a. epochos Vakarų mąstytojai svarstė žmogaus socialinės prigimties, moralinės pareigos, tolerancijos, žmogaus teisių ir teisingumo, visuomenės socialinių vaidmenų klausimais.	1
13.	32.3.4. Aš ir virtuali bendruomenė. Kaip prisistatau virtualioje erdvėje, socialiniuose tinkluose? Kas formuoja mano įvaizdį socialiniuose tinkluose? Ar atkreipiu dėmesį į detales (nuotraukas, pokalbius, pasidalinimus), kuriais irgi formuoju savo įvaizdį virtualioje erdvėje?	1
14.	32.4.1. Aš ir augmenija. Koks mano santykis su augmenija? Kaip suprantu augmenijos vertę klimato kaitos kontekste, kuomet gatvių, kelių, aikščių, takelių asfaltavimas tampa siekiamybe? Kodėl žmonės piktinasi brandžių medžių beatodairišku kirtimu? O gal medžiams ne vieta mieste?	1
15.	32.4.2. Aš ir gyvūnija. Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas? Kas čia kaltas – pirkėjas ar pardavėjas? Ar grynaveislis šuo yra svarbesnis nei mišrūnas? Kaip spręsti minėtas problemas?	1
16.	32.4.3. Aš ir ekologija. Ar suvokiu save didesniame vertingų subjektų (kitų žmonių, gyvūnų, augalų, ekosistemų) kontekste? Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo? O gal galvoji, kad negali? Kas šiuo atveju formuoja mūsų mąstymą, įsitikinimus, kad galime ar negalime daryti įtaką savo veiksmais?	1

17.	32.4.4. Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Kaip žmonių veikla interneto erdvėje daro įtaką gamtos saugos problemoms (nuomonės formuotojai, vartojimo skatinimas ir t.t.). Reflektuoja, ar jo (-os) asmeninė veikla interneto erdvėje yra ekologiška ar neekologiška. Ar virtualybė iš tiesų yra ekologiška?	1
18.	Ko išmokau per šiuos metus? Refleksija ir įsivertinimas	1
19.	<i>Rezervinis laikas 30 %</i>	9
	Viso:	35

IV gimnazijos klasė

EIL. NR.	MOKYMOSI SRITIS	NUMATOMOS VALANDOS
1.	Ko mokysimės šiais metais? Supažindinimas su etikos programa, IV gimnazijos klasės mokymosi turiniu, pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo kriterijais.	1
2.	33.1.1. Pažįsta savo unikalumą. Kokia yra mano gyvenimo prasmė? Ar susimąstau, ko verta siekti? Ką reikia daryti, kad būčiau laimingas? Ar universalūs laimės receptai tinka kiekvienam?	2

3.	<p>33.1.2. Pažįsta savo jausmus. Laimė ir kančia. Ar kančia gali turėti prasmę?</p> <p>Kur slypi kančios ir egzistencinio nerimo šaltinis? Kaip mes suprantame laimę ir kaip ją skirtingai interpretuoja filosofai?</p>	2
4.	<p>33.1.3. Rūpestis dėl savęs ir kitų. Kaip susijusi asmens laisvė ir vertybės? Kodėl krizinių situacijų metu apribojama asmens laisvė? Ar tai teisinga?</p>	2
5.	<p>33.1.4. Aš ir virtualumas. Ar esu sekamas, ką veikiu virtualybėje? Kiek ši problema aktuali globaliu mastu? Ar įmanoma asmens sekimą sumažinti?</p>	2
6.	<p>33.2.1. Kitas kaip draugas. Ar pamatinis Aš-Tu santykis yra tavo draugystės pagrindas? Ar draugas, kuris manimi tik naudojasi, jau ne draugas? Ar draugystę sugadina naudos siekimas?</p>	2
7.	<p>33.2.2. Kitas kaip artimas. Kas lemia gebėjimą susikalbėti su Kitu? Ar mėginimai vienas kitam išaiškinti savo vartojamų sąvokų, nuostatų ir pan. prasmes padeda geriau suprasti vienas kitą.? O gal tokiu būdu įsileidžiame į painų racionalumą ir netenkame tiesioginio santykio, kuomet “kalba širdies balsas”?</p>	2
8.	<p>33.2.3. Kitas kaip svetimas. Kur slypi agresijos, kovos, destraktyvaus elgesio, pavydo ir neapykantos šaknys? Kur galima rasti atleidimo, gerumo šaltinį? Kaip atkurti nutrūkusį santykį su Kitu?</p>	2
9.	<p>33.2.4. Virtualus Kitas. Kodėl virtualybė yra palanki terpė sukčiavimui ir apgavystėms? Ar įmanoma šiuos dalykus sumažinti? Kaip tai padaryti?</p>	2

10	33.3.1. Aš ir šeima. Kiek nedarna mano šeimoje lemia mano nuotaiką ir santykį su aplinka, pasauliu? Kaip poros ar šeimos nedarnius santykius analizuoti filosofiniu ir psichologiniu požiūriu?	1
11.	33.3.2. Aš ir draugai. Kas yra draugystės pagrindas? Ar vaikystės draugai yra tikresni, nei gimnazijos ar užklausinės veiklos? Ar neturėti draugų yra blogai? Ar draugystė – besąlygiška vertybė?	1
12.	33.3.3. Aš ir bendruomenė. Ar jaučiu bendruomenės įtaką kasdienybėje? Gal pastebiu bendruomeniškumo kaitą? Ar bendruomeniškumo mažėja, ar daugėja? Kas lemia tai? Ar uždara bendruomenė kliudo integruotis į globalius junginius?	1
13.	33.3.4. Aš ir virtuali bendruomenė. Kaip užtikrinti žmogaus teises virtualioje erdvėje? Ar sunku atpažinti žmogaus teisių pažeidimus virtualioje erdvėje? Ar žinai, kaip tokiais atvejais elgtis (moraliskai, teisiškai)?	1
14.	33.4.1. Aš ir augmenija. Kaip palmių aliejaus vartojimas maisto pramonėje veikia ekosistemą? Kaip spręsti maisto trūkumo ir augmenijos įvairovės naikinimo problemą? Kokią įtaką egzotinių vaisių (pvz., avokadų) auginimas ir vartojimas daro ekosistemai ir pačių augintojų gyvenimui? Kam šiose dilemose reikia skirti pirmenybę – žmogui ar augalui?	1
15.	33.4.2. Aš ir gyvūnija. Ar zoologijos sodai yra reikalingi? Ar verta atkurti išnykusių stambių gyvūnų populiacijas?	1
16.	33.4.3. Aš ir ekologija. Kokios etinės problemos kyla šildant būstus globalinės klimato kaitos sąlygomis? Ar ekonominis skurdas prisideda prie klimato šiltėjimo?	1

17.	33.4.4. Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Ar virtualios technologijos yra tvarios ekonominės sistemos dalis? Ar ekologinių problemų viešinimas virtualybėje yra veiksmingas?	1
18.	Ko išmokau per šiuos metus? Refleksija ir įsivertinimas	1
19.	<i>Rezervinis laikas 30 %</i>	9
	Viso:	35

3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
1.	<i>Filosofija mokykloje</i> internetinis puslapis	Šiame puslapyje galima rasti skaitmenines įvairių filosofinės etikos bei filosofijos vadovėlių, taip pat pratybų versijas 11-12 klasėms.	http://www.filosofija.mokykloje.lt/
2.	<i>Platono olos alegorija (aut. Kūrybingumo mokykla)</i>	Kūrybingumo mokyklos laidoje paaiškinama olos alegorij.	https://www.youtube.com/watch?v=czU-N5FInOU
3.	<i>Edukacinė platforma Kūrybingumo mokyklos laidos</i>	Filosofinių turinių atskleidžiančios ir papildančios laidos.	https://www.lrt.lt/mediateka/video/kurybingumo-mokykla
4.	<i>Perspektives (integracija su anglų kalba)</i>	Šis kursas skiria ypatingai daug dėmesio besimokančiųjų unikalios, savitos raiškos ir komunikacijos anglų kalba plėtojimui. Kruopščiai suplanuoti vadovėlio skyriai, tikros	https://eltngl.com/sites/perspectives/home

		gyvenimiškos istorijos ir „TEDTalks“ konferencijų pranešimai motyvuoja besimokančiuosius kūrybiškai mąstyti ir efektyviai bendrauti tarpkultūriniame kontekste.	
5.			

4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
1.	Sodeika T, Baranova J. <i>Filosofija XI-XII kl.</i> , Tyto alba, Vilnius, 2002.	Pagrindinis filosofijos vadovėlis XI-XII kl. mokiniams, kuriame pateikiamos įvairių filosofų darbų ištraukos iš skirtingų laikotarpių, suskirstyta temomis.	https://elaba.lvb.lt/primo-explore/fulldisplay?vid=ELABA&docid=ELABAPDB20819395&context=L&search_scope=eLABa
2.	Rubavičienė J. <i>Etika: filosofija kaip praktika : [mokytojo knyga]</i> . Tyto alba, Vilnius, 2002.	Knyga mokytojui, aprašomi įvairūs filosofiniai kontekstai.	http://www.filosofija.mokykloje.lt/
3.	Galimberti U. <i>Kodėl? 100 filosofijos istorijų</i> . Knyga, kuri moko mąstyti. Hubris, Vilnius, 2019.	Knyga pristatanti įvairius filosofus ir jų požiūrius, pateikiama filosofines diskusijas skatinančių klausimų, įvairių pratimų.	
4.	<i>Mažųjų Platonų serijos knygelės</i> . Phi knygos, Vilnius, 2021.	Išleista įvairias filosofijas pristatanti knygelių serija. Nors jos	

		orientuotos daugiau į jaunesnio amžiaus mokinius, tačiau kūrybiškumui skatinti, puikiai pritaikoma ir 11-12 klasių mokiniams.	
--	--	---	--

5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.2.

5.1. III gimnazijos klasė

A2.

A2 temą “Kaip mano “Aš” ir pasaulis man atsiveria (yra duotas, ar Aš duotas pasauliui) per nuotaiką?” galima analizuoti įvairiais būdais (derinant juos pagal mokinių gebėjimus):

- skaitant filosofinį tekstą
- pasitelkiant kūrybines išraiškos priemones
- organizuojant argumentuotą diskusiją, debatus
- per savistabą/ilgalaikę refleksiją

Konkretus pavyzdys kokios užduotis atskleistų pamokos temą:

Klasė: 11

Tema: Kaip mano “Aš” ir pasaulis man atsiveria (yra duotas, ar Aš duotas pasauliui) per nuotaiką?

Užduotis: Mokytojas, -a parenka M. Heideggerio teksto ištrauką. Pirmą užduoties dalis - teksto analizė. Antra užduoties dalis - per savaitę laiko nufotografuoti (sukurti nuotraukų ciklą) savo žvilgsnį į pasaulį. Ar nuotraukose atsispindės nuolat kintanti nuotaika?

Pirma užduoties dalis:

Teksto analizė, klausimų užrašymas, diskusija: pasižymimi klausimai, kurie kilo skaitant tekstą (filosofinio teksto skaitymo užrašų vedimas). Diskusijos dalis.

Antra užduoties dalis:

Individuali užduotis: skirtingomis dienomis, ar skirtingose situacijose nufotografuoti savo žvilgsnį į pasaulį. Parengus nuotraukų ciklą, asmeniškai išanalizuoti kaip kito nuotaika ir ar ji darė įtaką nuotraukose užfiksuotam vaizdai?

Trečia užduoties dalis:

Diskutuojama: atlikus užduotį, bendras aptarimas, diskusija apie skaitytą teksto ištrauką ir apie patirtį kuriant nuotraukų ciklą. Kaip pasaulis atsiveria per nuotaiką?

Ketvirta užduoties dalis:

Refleksija: asmeninė refleksija kaip man pasaulis atsiveria per nuotaiką?

Pasiekimų lygiai:

<p>A2.1. Kelia klausimus apie savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui. Kelia klausimus apie jausmų įtaką vertinimui. Atpažįsta savo patiriamas emocijas bei jausmus, kurių pagalba sąmoningai formuoja savo charakterį. Pasakoja apie savo asmenybės kryptingumą, argumentuoja savo pasirinkimus.</p>	<p>A2.2. Analizuoja savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui. Analizuoja jausmų įtaką vertinimui. Analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>A2.3. Argumnetuotai diskutuoja apie savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui bei jausmų įtaką vertinimui. Diskutuoja apie patiriamas emocijas bei jausmus, kurių pagalba sąmoningai formuoja savo charakterį. Analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų, argumentuotai apie juos diskutuoja.</p>	<p>A2.4. Naudodamasi s refleksiniais klausimais, reflektuoja savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui bei jausmų įtaką vertinimui. Reflektuoja apie patiriamas emocijas bei jausmus, kurių pagalba sąmoningai formuoja savo charakterį. Reflektuoja filosofinės etikos tekstus bei pavyzdžius iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.</p>
---	---	--	--

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

A2.1 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.2 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.3 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.4 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

Ugdomos kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, komunikavimo.

Vertinama: Pagal A2 pasiekimų lygius.

D1 Aš ir augmenija

Klasė: 11

Tema: Koks mano santykis su augmenija?

Užduotis:

I. Perskaitykite R.Rimgailės-Voicik straipsnį “Augalo vienatvė ir ryšiai” (https://literaturairmenas.lt/publicistika/radvile-rimgaile-voicik-augalo-vienatve-ir-ryšiai?fbclid=IwAR1PggSx5-ep5DXxYw91THjG1Tebi4oWb6yvt4R3lPXoxjEweQz_pFpbtm0)

II. Padiskutuokite:

1. Kuriam požiūriui pritari - Aristotelio ar Julieno Offray de La Mettrie? Kodėl?
2. Ar pritari teiginiui “kryptingos kaitos idėjos apraiškos negali būti pastebėtos aplinkoje, jei žmogus nepajunta evoliucijos savyje”? Kodėl?
3. Ar pritari teiginiui, kad mišką reikėtų traktuoti kaip „vieną superorganizmą, didesnę, visa apimančią išmintį“? Kodėl?

4. Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle augalų apsaugos srityje? Kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi augalais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo?

III. Parašyk ese remdamasi,-sis viena iš žemiau pateiktų citatų (gali sukurti ir eilėrašį, ar nupiešti, nutapyti ar savo idėją išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma). Kurdama,-as remkis ne tik pasirinkta citata, bet ir šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, medijų bei kitų šaltinių.

1. „Galime skirti dėmesį konkretiems augalo požymiams, jų aplinkos suvokimui, kūniškumui, floros kaitai laike, supančiai aplinkai ir, atvirksčiai, nagrinėti komunikacijos būdus, būdingus augalinei gyvybei, susipynusias žmogaus ir augalo gyvenimo istorijas ir augalo mirtį kaip reikšmingą įvykį, sukeltą žmonių gedulą, augalų atminimo įamžinimą ir elegiją“.

2. „Žiūriu į medį pro kambario langą ir galvoju, kas gi tai. Gal kelionės maršrutą žyminti trajektorija, viso gyvenimo dienoraštis, kurio nemokame perskaityti? Kai sudygo sėkla, kažkas atsiskyrė, pajudėjo priešinga kryptimi ir taip nutiko bent prieš pusę šimto metų. Atėjus pavasariui ir saulei išsprogdinus pumpurus kelionė vėl tęsis. Ūglis šaus į viršų kaip kylantis lėktuvas. Tik nematome, kas slypi po šaligatvio plytelėmis. Ten – ilgi keliai ir pokalbių užrašai“.

Pasiekimų lygiai:

<p>Kelia klausimus apie žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Kelia klausimus apie tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. (D1.1.)</p>	<p>Analizuoja žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Analizuoja tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D1.2.)</p>	<p>Argumentuotai diskutuoja apie žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Argumentuotai diskutuoja apie tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Argumentuotai diskutuoja apie etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D1.3.)</p>	<p>Naudodamasis refleksijos klausimais, pristato žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui, svarsto tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Reflektuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis. (D1.4.)</p>
---	--	---	--

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D1.1 Mokinė,-ys padedama,-as apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui.

D1.2 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Padedama,-as analizuoja pateiktą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D1.3 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Savarankiškai analizuoja pasiūlytą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D1.4 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Savarankiškai reflektuoja pasiūlytą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikavimo.

Integraciniai ryšiai: [Aplinkos tvarumas](#), [Tvarūs miestai ir gyvenvietės](#)

Vertinama: pagal D1 pateiktus pasiekimų lygius.

D2 Aš ir gyvūnija

Klasė: 11

Tema: Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas?

Užduotis:

Padiskutuokite. Diskutuodami remkitės šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

1. Pasidomėk organizacijos “Tušti narvai” (www.tustinarvai.lt) veikla. Kokios jų pagrindinės veiklos? Kokiomis idėjomis vadovaujasi ši organizacija? Ar tu joms pritari? Paieškok informacijos apie panašia veikla užsiimančias organizacijas pasaulyje.

2. Koks tavo požiūris į nelegalias naminių gyvūnų veisyklas? Kas čia kaltas - pirkėjas ar pardavėjas?

3. Ar pritari teiginiui, kad noras įsigyti veislinį naminį gyvūną yra vartotojiškumo apraiška?

4. Perskaityk Nerijos Putinaitės straipsnį „Apie gyvūnų ir žmonių kančias“.

<https://www.tspmi.vu.lt/komentarai/nerija-putinaite-apie-gyvunu-ir-zmoniu-kancias/>

Ar pritari autorės mintims? Kodėl?

5. Kaip spręsti žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas? Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle gyvūnų apsaugos srityje? Kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi gyvūnais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo?

Pasiekimų lygiai:

<p>D2.1. Padedamas pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes.</p>	<p>D2.2. Savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Padedamas analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D2.3. Savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D2.4. Savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.</p>
---	--	--	---

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D2.1 Mokinė,-ys padedama,-as pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Žino laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles bei jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes.

D2.2 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Padedama,-as analizuoja filosofinės etikos tekstus, diskutuodamas pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D2.3 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D2.4 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus, geba juos atpažinti kasdienybėje. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis .

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, pilietiškumo, komunikavimo.

Integraciniai ryšiai: [Aplinkos tvarumas](#)

Vertinama: pagal D2 pateiktus pasiekimų lygius.

D3 Aš ir ekologija

Klasė: 11

Tema: Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo?

Užduotis:

I. Perskaitykite interviu su mokslininkėmis Aiste Bartkiene ir Renata Bikauskaite “Ekologinis rūpestis ir pilietiškumas Lietuvoje”.

<https://www.bernardinai.lt/2018-02-02-ekologinis-rupestis-ir-pilietiskumas-lietuvoje/>

II. Padiskutuokite. Diskutuodami remkitės šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

1. Kuo skiriasi antropocentrinis ir postantropoceno (ekocentrinis, symbioceninis) požiūriai? Kuriam pritari tu? Kodėl?
2. Kaip “patenkinti dabartinės kartos poreikius, ir neužkirstų galimybių to daryti būsimoms kartoms”?
3. Kas tai yra rūpesčio etika? Kaip ji padeda spręsti ekologines problemas?
4. Ar tu vadovaujiesi rūpesčio etikos principais? Kuriais?
5. Kaip tu asmeniškai galėtum labiau prisidėti prie ekosistemos išsaugojimo?
6. Išsiaiškink, ką reiškia terminas solastalgija. Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle ekologijos srityje? Kaip išlaikyti balansą ir neperžengti emocinio perdegimo ekologijos srityje ribos?

Pasiekimų lygiai:

<p>D3.1. Padedamas analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti.</p>	<p>D3.2. Savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Padedamas analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D3.3. Savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D3.4. Savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.</p>
---	--	--	---

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D3.1 Mokinė,-ys padedama,-as analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti.

D3.2. Mokinė,-ys savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Padedama,-as supranta sąvokas antropocentrisis, postantropocentrisis, ekocentrisis, symbiocentrisis ir geba jomis remtis diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D3.3. Mokinė,-ys savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai supranta sąvokas antropocentrisis, postantropocentrisis, ekocentrisis, symbiocentrisis ir geba jomis remtis diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D3.4 Mokinė,-ys D3.4. Savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai supranta sąvokas antropocentrisis, postantropocentrisis, ekocentrisis, symbiocentrisis ir geba jomis remtis

diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, pilietiškumo, komunikavimo.

Integraciniai ryšiai: [Aplinkos tvarumas](#)

Vertinama: pagal D3 pateiktus pasiekimų lygius.

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje

Klasė: 11

Tema: Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms?

Užduotis:

I. Padiskutuokite.

1. Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms? Pateikite teigiamos ir neigiamos įtakos pavyzdžių.

2. Ar tavo asmeninė veikla internetinėje erdvėje yra pro ar anti ekologiška? Pateik argumentų.

II. Dirbdami nedidelėse grupelėse sukurkite ir pasirinktoje internetinėje platformoje paskelbkite ekologines problemas nagrinėjančią įrašą. Remkitės idėjomis, kurias aptarėte ankstesnėse pamokose („Koks mano santykis su augmenija?“, „Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas?“, „Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo?“), šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

Įrašą iliustruokite vaizdine medžiaga. Galite sukurti savo, arba tiesiog rasti tinkamą iliustraciją internete (nepamirškite nurodyti kūrinio autoriaus).

Diskutuodami su įrašo komentatoriais išlikite mandagūs ir geranoriški, net jei oponento nuomonei ir nepritariate, ar jei oponentai nėra mandagūs ir geranoriški.

Pasiekimų lygiai:

<p>D4.1. Padedamas sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančius įrašus (skaitm. turinį). Socialiniuose tinkluose išskiria, komentuoja, diskutuoja, pasidalina ekologines problemas nagrinėjančiu turiniu. Domisi, tyrinėja, aptaria, išbando gamtai draugiškas technologijas, savo atradimus ir ekologiškas nuostatas kūrybingai viešina virtualybėje.</p>	<p>D4.2. Savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančius įrašus (skaitm. turinį). Socialiniuose tinkluose išskiria, komentuoja, diskutuoja, pasidalina ekologines problemas nagrinėjančiu turiniu. Domisi, tyrinėja, aptaria, išbando gamtai draugiškas technologijas, savo atradimus ir ekologiškas nuostatas kūrybingai viešina virtualybėje. Padedamas analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D4.3. Savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančius įrašus (skaitm. turinį). Socialiniuose tinkluose išskiria, komentuoja, diskutuoja, pasidalina ekologines problemas nagrinėjančiu turiniu. Domisi, tyrinėja, aptaria, išbando gamtai draugiškas technologijas, savo atradimus ir ekologiškas nuostatas kūrybingai viešina virtualybėje. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.</p>	<p>D2.4. Savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.</p>
---	--	--	---

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D4.1 Mokinė,-ys padedama,-as sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį).

D4.2 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Padedama,-as įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų.

D4.3 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Savarankiškai įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų.

D4.4 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Savarankiškai įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų, analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikavimo.

Integraciniai ryšiai: Aplinkos tvarumas, Pažangios technologijos ir inovacijos
Vertinama: pagal D4 pateiktus pasiekimų lygius.

5.2. IV gimnazijos klasė

Dvyliktoje klasėje siūloma:

- etikos pamokų turinį analizuoti per filosofinius tekstus;
- kelti klausimus kaip skaitomi tekstai atliepia šiandienos aktualijas;
- diskutuoti siekiant įvairius fenomenus apžiūrėti iš įvairių perspektyvų, neskubant daryti išvadų;
- mokantis reflektuoti aplinką, stebėti, aprašyti, ieškoti sąsajų;
- ieškoti sąsajų su lietuvių kalbos ir literatūros pamokose analizuojamomis temomis.

Temų integravimo pavyzdys:

Trukmė: pamokų ciklas: 3-4 pamokos

Etikos temos	Lietuvių kalbos ir literatūros temos (konkretūs autoriai ir tekstai bus patikslinti)
<p>33.1.1. Pažįsta savo unikalumą. Kokia yra manoji gyvenimo prasmė? Ar susimąstau ko verta siekti? Ką reikia daryti, kad būčiau laimingas? Ar universalūs laimės receptai tinka kiekvienam?</p> <p>33.1.2. Pažįsta savo jausmus. Laimė ir kančia. Ar kančia gali turėti prasmę? Kur slypi kančios ir egzistencinio nerimo šaltinis? Kaip mes suprantame laimę ir kaip ją skirtingai interpretuoja filosofai?</p> <p>33.1.3. Rūpestis dėl savęs ir kitų. Kaip susijusi asmens laisvė ir vertybės? Kodėl krizinių situacijų metu apribojama asmens laisvė? Ar tai teisinga?</p>	<p>Egzistencialistinė literatūra (A. Škėma “Balta drobulė”, Kamiu “Svetimas”, “Sizifo mitas”)</p>

Veiklų pavyzdžiai:

- Siūloma analizuoti egzistencialistinės filosofijos tekstus, kontekstą, susipažinti su A. Kamiu, Ž.P. Sartre pagrindiniais filosofijos aspektais, sąvokomis;
- Sudaryti sąvokų žodyną (*absurdas, gyvenimo prasmė, egzistencinis nerimas, šleikštulys ir pan.*);
- sudaryti minčių žemėlapi egzistencializmo tema;
- parašyti filosofinį esė.

Dar platesnio konteksto pažinimas (fotografija, dailė):

Antano Sutkaus nuotraukų ciklo “Sartre Kuršių Nerijoje” peržiūra, diskusija. Taip pat galima atlikti individualią kūrybinę užduotį: sukurti nuotraukų ciklą iš savo kasdienybės, atsakant į klausimą “kaip aš ieškau gyvenimo prasmės”, “ar daug absurdo mano kasdienybėje” ir pan.

Vertinimas:

Vertinama atsižvelgiant į programoje nurodytus pasiekimo lygius, ar juos pakoreguojant pagal individualiai integruotas temas bei veiklas.

Ugdomos kompetencijos:

Pažinimo: susipažįstama su naujais etiniais/filosofiniais kontekstais, jie jungiami su literatūriniais, meniniais kontekstais.
 Kūrybiškumo: minčių žemėlapių sudarymas.
 Pilietiškumo: analizuojami lietuvių išeivijos filosofai (A. Maceina, J. Girnius).
 Kultūrinė: analizuojama A. Sutkaus fotografija.

Šaltiniai:

Antano Sutkaus nuotraukos: <http://www.mmcentras.lt/autoriai/antanas-sutkus/585>
 Tekstai apie egzistencialistinę filosofiją: <http://www.filosofijamokykloje.lt/vadoveliai/>

Kitas temų integravimo pavyzdys:

Etikos temos	Metodikos kaip galima šias temas analizuoti
<p>6.12.4.1. Aš ir augmenija. Kaip palmių aliejaus vartojimas maisto pramonėje veikia ekosistemą? Kaip spręsti maisto trūkumo ir augmenijos įvairovės naikinimo problemą? Kokią įtaką egzotinių vaisių (pvz., avokadų auginimas) vartojimas daro ekosistemai ir pačių augintojų gyvenimams? Kam šiose dilemose reikia skirti pirmenybę - žmogui ar augalui?</p> <p>6.12.4.2. Aš ir gyvūnija. Ar zoologijos sodai yra reikalingi? Kaip spręsti jau esančių zoologijos sodų klausimą? Ar verta atkurti išnykusių stambių gyvūnų populiacijas?</p> <p>6.12.4.3. Aš ir ekologija. Kokias etinės problemos kyla sprendžiant būstų šildymą</p>	<p>Šias temas galima analizuoti klausantis specializuotų tinklalaidžių, pavyzdžiui, tinklalaidės “Išpakuota”:</p> <p>Tinklalaidžių temos:</p> <p>“Žemės ūkis - kada nuimsime paskutinį derlių?”</p> <p>“Maisto švaistymas - keisčiausia žmonijos problema”</p> <p>“Naujos prognozės - klimato kaita tampa nevaldoma”</p> <p>“Fair Trade - kiek turėtų kainuoti kavos puodelis?”</p>

globalinės klimato kaitos sąlygomis? Ar ekonominis skurdas prisideda prie klimato šiltėjimo?

6.12.4.4. Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Ar virtualios technologijos yra tvarios ekonominės sistemos dalis? Ar ekologinių problemų viešinimas virtualybėje yra veiksmingas?

Galimos užduotys:

- Parašyti tinklalaidės recenziją - kodėl verta ją per klausyti?
- Sukurti savo tinklalaidę apie ekologines problemas ir ją įrašyti turimomis priemonėmis.

Vertinimas:

Vertinama atsižvelgiant į programoje nurodytus pasiekimo lygius, ar juos pakoreguojant pagal individualiai integruotas temas bei veiklas.

Ugdomos kompetencijos:

Pažinimo: plečiamos žinios apie įvairius ekologinius klausimus, sužinoma daug naujų faktų ir skirtingų nuomonių apie analizuojamus reiškinius.

Kūrybiškumo: savo tinklalaidės kūrimas.

Skaitmeninė: per skaitmenines priemones plečiamas žinių laukas ir per skaitmenines priemones ugdomas kūrybiškumas kuriant savo asmeninį produktą/rezultatą.

Šaltiniai:

Tinklalaidės "Išpakuota": <https://ispakuota.lt/>